

Tunnistetiedot poistettu

Käännös

C-540/19 – 1

Asia C-540/19

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

16.7.2019

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Bundesgerichtshof (Saksa)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

5.6.2019

Vastapuoli ja valittaja:

WV

Hakija ja vastapuoli:

Landkreis Harburg

BUNDESGERICHTSHOFIN (liittovaltion ylin tuomioistuin, Saksa)

VÄLIPÄÄTÖS

[– –]

Perheoikeudellisessa asiassa, jossa asianosaisina ovat

WV, [– –] (Itävalta),

vastapuolena ja valittajana,

[– –]

vastaan

Landkreis Harburg, [– –] Winsen (Luhe),

hakijana ja vastapuolena,

[– –]

[**alkup. s. 2**] Bundesgerichtshofin XII siviilijaosto on [– –]

tehnyt seuraavan välipäätöksen:

- I. Asian käsittelyä lykätään.
- II. Euroopan unionin tuomioistuimelle esitetään seuraava toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä elatusvelvoitteita koskevissa asioissa 18.12.2008 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 4/2009 (EUVL 2009, L 7, s. 1; jäljempänä elatusvelvoitteita koskeva asetus tai asetus N:o 4/2009) 3 artiklan b alakohdan tulkintaa koskeva ennakkoratkaisukysymys:

Voiko julkisyhteisö, joka on tarjonnut elatusvelkojalle julkisoikeudellisten sääntöjen mukaisia sosiaalihuollon etuuksia, vedota asetuksen N:o 4/2009 3 artiklan b alakohdan mukaiseen elatusvelkojan asuinpaikan tuomioistuimen toimivaltaan, kun se takautumisoikeutensa nojalla perii elatusvelkojan yksityisoikeudellista elatussaatavaa elatusvelvolliselta sen siirryttyä sille suoraan lain nojalla? [**alkup. s. 3**]

Perustelut:

- 1 I. Tosiseikat
- 2 Vastapuoli on paikallisena sosiaalihuoltolaitoksena julkisyhteisö. Koska oikeus vaatia valittajaan kohdistuvia vanhempien elatusta koskevia saatavia on siirtynyt sille, se vaatii saatavia elatuksesta vuoden 2017 huhtikuusta alkaen.
- 3 Valittajan vuonna 1948 syntynyt äiti (jäljempänä avun vastaanottaja) on vuodesta 2009 lähtien asunut vanhain- ja hoitokodissa Kölnissä. Hän saa vastapuolelta jatkuvasti sosiaaliavustusta Saksan sosiaaliturvalain XII osan (Zwölftes Buch Sozialgesetzbuch, jäljempänä SGB XII) nojalla, koska hänen omat tulonsa (sosiaalivakuutuksen piiriin kuuluvien eläke, asumiseen liittyvä hoitotuki, lakisääteiset hoitovakuutusedut) ja omaisuus eivät riitä hoitokodin kustannusten täydelliseen kattamiseen. Valittaja asuu Wienissä (Itävallassa).
- 4 Vastapuoli vaatii valittajaa maksamaan elatusavun 8 510 euron jäännöksen huhtikuusta 2017 huhtikuuhun 2018 sekä jatkuvan kuukausittaisen 853 euron elatusavun toukokuusta 2018 lähtien. Vastapuoli väittää, että avun vastaanottajan valittajaan kohdistuva SGB XII:n 94 §:n 1 momentin mukainen oikeus vaatia vanhemman elatusapua on siirtynyt sille, koska se on tässä kyseessä olevan elatusjakson aikana myöntänyt avun vastaanottajalle jatkuvia sosiaalietuuksia, jotka ylittävät selvästi vaaditun elatusavun määrän. Valittaja väittää, ettei Saksan tuomioistuimilla ole kansainvälistä toimivaltaa. [**alkup. s. 4**]

- 5 Amtsgericht (alioikeus) katsoi, etteivät Saksan tuomioistuimet ole kansainvälisesti toimivaltaisia, eikä ottanut hakemusta tutkittavaksi. Se totesi, ettei niillä ole toimivaltaa ainakaan asetuksen N:o 4/2009 3 artiklan b alakohdan nojalla, koska kyseisessä säännöksessä tarkoitettu velkoja voi olla vain elatusapuun oikeutettu itse, ei julkisyhteisö, joka perii lakisääteisesti sille siirtyneitä elatussaatavia takautumisoikeutensa nojalla. Vastapuolen valitettua Oberlandesgericht (osavaltion ylioikeus) kumosi riidanalaisen päätöksen ja siirsi asian takaisin Amtsgerichtin käsiteltäväksi. Oberlandesgericht katsoi, että Saksan tuomioistuimet ovat kansainvälisesti toimivaltaisia, koska myös vastapuoli voi elatussaatavan siirronsaajana käyttää elatusvelkojana olevalla avun vastaanottajalla asetuksen N:o 4/2009 3 artiklan a ja b alakohdan mukaan olevaa mahdollisuutta vaatia elatusapua pojalleen sekä oman kotipaikkansa että valittajan Itävallassa sijaitsevan kotipaikan toimivaltaisessa tuomioistuimessa.
- 6 Tämä päätös riitautetaan valittajan valituksessa, jolla pyritään pysyttämään Amtsgerichtin päätös.
- 7 II. Vaatimuksen kohteena oleva saatava
- 8 Saksan siviililain (Bürgerliches Gesetzbuch, jäljempänä BGB) 1601 §:n mukaan sukulaiset suorassa linjassa ovat velvollisia huolehtimaan toistensa elatuksesta. BGB:n 1610 §:n mukaan elatusvelvollisuuden laajuus määräytyy vähävaraisen elämäntilanteen mukaan. Bundesgerichtshofin vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan hoitokodissa asuvan vanhemman elämäntilanne määräytyy laitoshoidon mukaan. [alkup. s. 5] BGB:n 1610 §:ssa tarkoitettu huollettavuus kattaa sen vuoksi säännöllisesti laitoshoidosta johtuvat kustannukset lisätynä pienellä käteissummalla hoitolaitoksen palvelujen ulkopuolelle jäävien tarpeiden rahoitusta varten [– –]. Jos hoitoa tarvitseva vanhempi ei pysty kattamaan laitoshoidon kaikkia kustannuksia omilla tuloillaan ja omaisuudellaan, hänellä on lisäksi oikeus sosiaaliavustukseen sosiaaliturvalain XII osan seitsemännessä luvussa mainittuna hoitoon pääsyä varten annettavana tukena (SGB XII:n 66 § ja sitä seuraavat pykälät). Tällöin kyseeseen tulevasta lapsiin kohdistuvasta siviilioikeudellisesta elatussaatavasta määrätään SGB XII:n 94 §:n 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä seuraavaa:
- ”Jos etuuksiin oikeutetulla on ajalta, jona etuuksia maksetaan, siviilioikeuden mukainen elatussaatava, se siirtyy maksettujen kustannusten suuruisena sosiaalihuoltolaitokselle samalla kun tälle siirtyy oikeus saada elatukseen liittyviä oikeudellisia tietoja.”
- 9 Oikeuksien täytäntöön panemiseksi SGB XII:n 94 §:n 5 momentin kolmanteen virkkeeseen sisältyy seuraava säännös:
- ”Edellä 1–4 momentissa tarkoitetuista saatavista päätetään siviilioikeudellisessa menettelyssä.”
- 10 III. Ennakkoratkaisupyyntö unionin tuomioistuimelle

- 11 Kysymys siitä, voiko vastapuoli vedota asetuksen N:o 4/2009 3 artiklan b alakohtaan, on merkityksellinen asian ratkaisun kannalta. Koska muita syitä [**alkup. s. 6**] Saksan tuomioistuinten kansainväliseen toimivaltaan ei selvästi ole, valitus olisi perusteltu, jos asetuksen N:o 4/2009 3 artiklan b alakohtaa ei sovellettaisi vastapuolen hyväksi. Muussa tapauksessa valittajan valitus olisi hylättävä.
- 12 1. Elatusvelvoitteita koskevaa asetusta voidaan soveltaa käsiteltävässä asiassa.
- 13 a) Yksityisoikeudellisen asian olemassaolo
- 14 aa) Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen N:o 44/2001 (jäljempänä Bryssel I -asetus) mukaan siirtyneisiin elatussaataviin liittyvä takautumiskanne saattoi kuulua sen aineelliseen soveltamisalaan vain, jos se voitiin luokitella yksityisoikeudelliseksi asiaksi (Bryssel I -asetuksen 1 artiklan 1 kohta). Elatusvelvoitteita koskevan asetuksen säännösten sanamuodon perusteella siitä ei löydy suoraan vastaavaa rajoitusta. Elatusvelvoitteita koskevan asetuksen aineellisen soveltamisalan rajoittaminen yksityisoikeudellisiin asioihin käy kuitenkin ilmi asetuksen alussa mainituista toimivaltasäännöksistä (EY:n perustamissopimuksen 61 artiklan c alakohta ja 65 artiklan b kohta, nyt SEUT 81 artiklan 1 kohta ja 2 kohdan c alakohta) avulla, joissa unionin lainsäätävä valtuutetaan toteuttamaan toimenpiteitä oikeudellisen yhteistyön alalla yksityisoikeudellisissa asioissa.
- 15 bb) Bryssel I -asetuksen voimassaollessa takautumisasioissa oli unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan otettava lähtökohdaksi, että yksityisoikeudellisesta asiasta oli kyse aina silloin, kun kyseisen elatusapua koskevan takautumiskanteen [**alkup. s. 7**] nostamisen perusteista ja sitä koskevista yksityiskohtaisista säännöistä säädettiin elatusvelvollisuutta koskevassa yleisesti sovellettavassa lainsäädännössä. Yksityisoikeudellisesta asiasta ei ollut kyse, kun elatusapua koskevalle takautumisvaatimukselle ei ollut tunnusomaista asianosaisten tasavertaisuus vaan se perustui määräyksiin ja säännöksiin, joilla lainsäätävä oli antanut julkisyhteisölle oman erityisen etuoikeuden (ks. tuomio 15.1.2004, Blijdenstein, C-433/01, EU:C:2004:21, 20 kohta ja tuomio 14.11.2002, Baten, C-271/00, EU:C:2002:656, 37 kohta).
- 16 cc) Saksankielisessä oikeuskirjallisuudessa kiistellään siitä, voidaanko tätä jakoa soveltaa myös elatusvelvoitteita koskevan asetuksen yhteydessä [– –] vai kuuluvatko kaikki sellaiset tapaukset lähtökohtaisesti asetuksen aineelliseen soveltamisalaan, joissa julkisyhteisö vaatii elatusvelvollista maksamaan korvausta etuudesta, jota se on maksanut elatusvelkojalle elatusvelvollisen puolesta, jolloin ei ole ratkaisevasti kysymys takautumisen oikeusperustasta ja julkisen elimen toimivallasta [– –]. Tätä kiistaa ei tarvitse tässä yhteydessä tarkastella lähemmin, koska myös unionin tuomioistuimen aikaisemman oikeuskäytännön mukainen rajoitus johtaa siihen arvioon, että vastapuolen valittajaa vastaan aloittama takautumiskannemenettely on yksityisoikeudellinen:

- 17 Saatava perustuu valittajan siviilioikeudelliseen elatusvelvoitteeseen, joka kohdistuu hänen sosiaaliavustusta saavaan äitiinsä. **[alkup. s. 8]** Unionin tuomioistuin ottaa lähtökohdaksi yksityisoikeudelliseen oikeusperustaan perustuvan yksityisoikeudellisen asian myös silloin, kun siviilioikeudellinen elatussaatava on siirtynyt lain – kuten tässä SGB XII:n 94 §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen – nojalla julkiselle elimelle (ks. Itävallan lapsen elatustuen myöntämisestä annetun lain (Unterhaltsvorschussgesetz) 7 §: tuomio 15.1.2004, Blijdenstein, C-433/01, EU:C:2004:21, 20 kohta ja sitä seuraava kohta). SGB XII:n 94 §:n 5 momentin kolmannen virkkeen mukaan vastapuolen on vaadittava sille siirtynyttä elatussaatavaa siviilioikeudellisin keinoin. Vastapuolella ei ole julkisyhteisönä omaa erityistä etuoikeutta sille siirtyneen elatussaatavan perimistavan osalta, kuten oli erityisesti tilanteessa, jota unionin tuomioistuimen oli arvioitava tuomiossa Baten (ks. tuomio 14.11.2002, Baten, C-271/00, EU:C:2002:656, 35 kohta ja sitä seuraava kohta).
- 18 Tässä yhteydessä on kuitenkin viitattava siihen, että myös Saksan lainsäädännön mukaan voi esiintyä tilanteita, joissa julkisyhteisö voi saada takautumissaatavansa elatusvelvolliselta, vaikka tämän korvausvelvollisuus on aiemmin suljettu pois sopimuksella elatusvelkojan kanssa. BGB:n 1614 §:n 1 momentin mukaan sopimukset tulevasta elatusavusta luopumisesta ovat yleisesti kiellettyjä sukulaisten elatuksen ja eron jälkeen maksettavan elatusavun yhteydessä (ks. BGB:n 1360 a §:n 3 momentti, 1361 §:n 4 momentin neljäs virke), millä on tarkoitus suojella sekä elatusvelkojaa että julkisyhteisöjä [– –]. Vaikka niitä ei ole erikseen lailla kielletty, elatusapuasopimukset, jotka ovat selvästi haitallisia julkisyhteisöjen kannalta tai joiden tarkoituksena on jopa niiden vahingoittaminen, voivat tietyissä yksittäistapauksissa **[alkup. s. 9]** osoittautua BGB:n 138 §:n siviilioikeudellisen yleislausekkeen valossa hyvän tavan vastaisiksi ja pätemättömiksi [– –]. Kun otetaan huomioon tämä, julkisyhteisöjen suojele elatusapuun liittyvien oikeussuhteiden osapuolten niille haitallisilta sopimuksilta varmistetaan Saksan lainsäädännössä yleisessä siviilioikeudessa monilla eri tavoilla muttei kuitenkaan julkisyhteisöjen erityisillä toimintavaltuuksilla.
- 19 b) Takautumissaatava elatusvelvoitteena
- 20 Elatusvelvoitteita koskevan asetuksen aineellinen soveltamisala rajoittuu elatusvelvoitteisiin, jotka johtuvat perhe-, sukulaisuus-, avio- tai lankoussuhteesta (asetuksen N:o 4/2009 1 artiklan 1 kohta). Asetuksen johdanto-osan 11 perustelukappaleesta ilmenee, että käsitettä ”elatusvelvoite” on tulkittava autonomisesti. Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 tehtyä yleissopimusta (jäljempänä Brysselin yleissopimus) koskevan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan elatusvelvoite on lähtökohtana ainakin silloin, kun kyseessä oleva suoritus on tarkoitettu kattamaan avustamisen tarpeessa olevan puolison elinkustannuksia tai kun velkojan ja velallisen tarpeet ja maksukyky on otettu huomioon määritettäessä suorituksen suuruutta (ks. tuomio 27.2.1997, van den Boogaard, C-220/95, EU:C:1997:91, 22 kohta ja tuomio 6.3.1980, de Cavel, 120/79, EU:C:1980:70, 5 kohta). Näin arvioituna avun vastaanottajan saatavassa valittajalta on epäilemättä

kyse elatusvelvoitteita koskevassa asetuksessa tarkoitetusta elatusvelvoitteesta, koska saatava määräytyy avun vastaanottajan – asumis- ja [alkup. s. 10] hoitokustannuksiin perustuvan – elatusavun tarpeen mukaan ja koska avun vastaanottajan tarve ja valittajan suorituskyky otetaan huomioon suorituksen määräyksessä. Jos saatava, joka täyttää elatusvelvoitteita koskevassa asetuksessa tarkoitetun elatusvelvoitteen edellytykset, siirtyy lain nojalla kolmannelle osapuolelle, sen elatusapu oikeudellinen luonne ei häviä [– –].

- 21 2. Tapauksissa, joissa elatusapua koskevaan takautumisvaatimukseen sovelletaan elatusvelvoitteita koskevaa asetusta, julkisyhteisö voi epäilemättä ajaa asetuksen N:o 4/2009 3 artiklan a alakohdan mukaista takautumisvaatimustaan elatusvelvollisen asuinpaikassa. Vielä on epäselvää, sallitaanko asetuksen N:o 4/2009 3 artiklan b alakohdassa, että julkisyhteisön elatusapua koskevaa takautumisvaatimusta voidaan käsitellä myös alkuperäisen elatusapuun oikeutetun henkilön asuinpaikan toimivaltaisessa tuomioistuimessa.
- 22 a) Osassa saksankielisen alueen kirjallisuudesta katsotaan, ettei näin ole. Tämän käsityksen mukaan unionin tuomioistuimen Blijdenstein-tuomioon liittyvässä oikeuskäytännössä on vahvistettu, ettei julkisyhteisö, joka nostaa takautumiskanteen elatusvelvollista vastaan, ole Bryssel I -järjestelmän mukaan viimeksi mainittua heikommassa asemassa, minkä vuoksi elatusvelvollisen asuinpaikkaan liittyvän tuomioistuimen tarjoaman suojan epäämisen oikeutus poistuu. Tätä oikeuskäytäntöä voidaan soveltaa elatusvelvoitteita koskevaan asetukseen, mikä käy ilmi myös asetuksen N:o 4/2009 johdanto-osan 14 perustelukappaleesta ja 64 artiklan 1 kohdasta, sillä niissä käsite ”velkoja” (asetuksen N:o 4/2009 2 artiklan 1 kohdan 10 alakohta) sisältää julkisyhteisöt vain elatusvelvoitteita koskevan päätöksen tunnustamisen ja täytäntöönpanokelpoisiksi julistamisen tai täytäntöönpanon osalta, [alkup. s. 11] ei toimivaltasääntöjen osalta [– –].
- 23 Poikkeava näkemys, johon myös Oberlandesgericht yhtyi riidanalaisessa päätöksessään, viittaa ennen kaikkea siihen, ettei elatusvelvoitteita koskevan asetuksen mukainen elatusvelkojan asuinpaikan tuomioistuimen toimivalta tarkoita enää taloudellisesti turvattomassa asemassa olevan asianosaisen tarpeisiin perustuvaa poikkeusta, vaan asetuksen N:o 4/2009 3 artiklan perusajatuksen pohjana ovat tasavertaiset yleiset toimivallat. Asetuksen N:o 4/2009 3 artiklan b alakohdan soveltaminen julkisyhteisöjen maksaman elatusavun takautuvaan saamiseen edistää siirtyneen elatussaatavan tehokasta perintää, ja sen ansiosta vältetään asiallisesti perusteeton ulkomailla asuvan elatusvelvollisen suosiminen [– –]. [alkup. s. 12]
- 24 b) Jaosto kallistuu viimeksi mainitun näkemyksen suuntaan.
- 25 Asetuksen N:o 4/2009 3 artiklan b alakohtaa on unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan tulkittava autonomisesti sen tavoitteiden, sanamuodon ja järjestelmän, jonka osa se on, valossa (ks. tuomio 18.12.2014, Sanders ja Huber,

C-400/13 ja C-408/13, EU:C:2014:2461, 25 kohta). Tästä syystä jaosto on harkinnut seuraavaa:

- 26 aa) Aluksi on viitattava siihen, ettei asetuksessa mainita, voiko julkisyhteisö vedota kantajana elatusapua koskevan takautumisvaatimuksen yhteydessä asetuksen N:o 4/2009 3 artiklan b alakohdan mukaiseen elatusapuun oikeutetun henkilön asuinpaikan toimivaltaiseen tuomioistuimeen.
- 27 Asetuksen N:o 4/2009 2 artiklan 1 kohdan 10 alakohdan määritelmän mukaan velkojalla voidaan tarkoittaa vain luonnollista henkilöä, ei sen sijaan takautumisvaatimuksen esittävää julkisyhteisöä. Asetuksen N:o 4/2009 64 artiklan 1 kohdan mukaan julkisyhteisöt rinnastetaan elatusapuun oikeutettuun luonnolliseen henkilöön päätösten tunnustamisen ja täytäntöönpanokelpoisiksi julistamisen tai täytäntöönpanon yhteydessä. Kuten asetuksen johdanto-osan 14 perustelukappaleessa todetaan, julkisyhteisöillä ei olisi näin annettua etuoikeutta pyytää tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista, jollei asetuksen N:o 4/2009 64 artiklan 1 kohdassa siitä erityisesti säädettäisi. Asetus N:o 4/2009 ei kuitenkaan sisällä asetuksen 64 artiklan 1 kohtaa vastaavaa pääasiamenettelyyn liittyvää säännöstä. Asetuksen toimivaltajärjestelmän kannalta tästä seuraa kuitenkin lähinnä, ettei julkisyhteisöä voida pitää asetuksen N:o 4/2009 3 artiklan b alakohdassa tarkoitettuna velkojana ja ettei se näin ollen voi myöskään turvautua [alkup. s. 13] asuinpaikkansa – siis esimerkiksi viranomaisen toimipaikan – tuomioistuimeen. Voiko julkisyhteisö vedota alkuperäisen elatusvelkojan asuinpaikan toimivaltaiseen tuomioistuimeen, on toinen asia.
- 28 bb) Jaosto ei jätä huomiotta sitä, että unionin tuomioistuimen aikaisempaa elatusvelvoitteeseen liittyvää toimivaltaa koskevaa oikeuskäytäntöä voidaan edelleen soveltaa myös elatusvelvoitteita koskevan asetuksen vastaavien määräysten ja säännösten tutkimisessa, siltä osin kuin elatusvelvoitteita koskevan asetuksen toimivaltasäännöt ovat korvanneet tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 tehdyn yleissopimuksen (Brysselin yleissopimus) ja Bryssel I -asetuksen vastaavat määräykset ja säännökset (ks. tuomio 18.12.2014, Sanders ja Huber, C-400/13 ja C-408/13, [– –], 23 kohta).
- 29 Unionin tuomioistuin on todennut Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 2 kohdasta, ettei julkisyhteisö voi vedota takautumiskanteen yhteydessä elatusvelkojan kotipaikan tai asuinpaikan toimivaltaiseen tuomioistuimeen. Unionin tuomioistuin perusteli tätä siten, että Brysselin yleissopimuksen yleinen periaate yleissopimuksella luodussa järjestelmässä on se, että toimivaltaisia ovat sen sopimusvaltion tuomioistuimet, [alkup. s. 14] jonka alueella vastaajalla on kotipaikka (Brysselin yleissopimuksen 2 artikla), kun taas sääntöjä, joilla poiketaan tästä yleisestä periaatteesta – erityisesti yleissopimuksen 5 artiklan 2 kohtaa –, ei voida tulkita laajentavasti koskemaan muita kuin yleissopimuksessa nimenomaisesti tarkoitettuja tilanteita, varsinkin koska sopimuksessa suhtaudutaan erittäin kielteisesti kantajan kotipaikan tuomioistuinten toimivallan hyväksymiseen (ks. tuomio 15.1.2004, Blijdenstein, C-433/01, EU:C:2004:21, 25

kohta; ks. myös tuomio 27.9.1988, Kalfelis, 189/87, EU:C:1988:459, 19 kohta). Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 2 kohdassa määrätyn poikkeuksen tarkoituksena on antaa oikeuspaikan valintamahdollisuus elatusapua vaativalle kantajalle, jota tällaisessa menettelyssä pidetään heikoimpana asianosaisena. Tällä erityisellä tavoitteella on etusija suhteessa yleissopimuksen 2 artiklan 1 kappaleen määräyksen tavoitteeseen, joka on vastaajan suojeleminen, sillä tämä on yleensä heikompi asianosainen sen vuoksi, että kantaja on nostanut kanteen häntä vastaan (ks. tuomio 15.1.2004, Blijdenstein, C-433/01, EU:C:2004:21, 29 kohta ja tuomio Farrell, C-295/95, EU:C:1997:168, 19 kohta). Julkisoikeudellinen elin, joka on nostanut takautumiskanteen elatusvelvollista vastaan, ei ole viimeksi mainittua heikommassa asemassa. Lisäksi sellainen elatusapuun oikeutettu, jonka elatukseen tämä julkisoikeudellinen oikeushenkilö on osallistunut, ei enää ole taloudellisesti turvattomassa asemassa. Vastaajan kotipaikan tuomioistuimilla on lisäksi yleensä parhaat mahdollisuudet arvioida viimeksi mainitun varallisuutta (ks. tuomio 15.1.2004, Blijdenstein, C-433/01, EU:C:2004:21, 30 kohta ja sitä seuraava kohta).

- 30 cc) Julkisasiamies totesi jo ratkaisuehdotuksessaan Sanders ja Huber, ettei Brysselin yleissopimukseen ja Bryssel I -asetukseen liittyvässä oikeuskäytännössä kehitettyjä periaatteita voida mekaanisesti soveltaa elatusvelvoitteita koskevan asetuksen toimivaltasääntöjen tulkinnassa (ks. julkisasiamies Jääskisen ratkaisuehdotus 4.9.2014, Sanders ja Huber, C-400/13 ja C-408/13, [alkup. s. 15] [– –], 37 kohta ja sitä seuraava kohta). Jaosto katsoo, etteivät etenkin systemaattiset ja teleologiset seikat, joiden johdosta unionin tuomioistuin aikoinaan katsoi, ettei Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 2 kohtaa voida soveltaa julkisyhteisöjen takautumiskanteisiin, ole enää merkityksellisiä asetuksen N:o 4/2009 3 artiklan b alakohtaa nyt tulkittaessa.
- 31 (1) Asetuksen N:o 4/2009 3 artiklassa luetelluista toimivaltaperusteista ei enää ilmene yksittäisten tuomioistuinten toimivaltaisuutta koskevia sääntö-/poikkeussuhteita. Bryssel I -järjestelmästä poiketen elatusvelkojan asuinpaikan toimivaltainen tuomioistuin ei enää ole erityinen vaan vaihtoehtoinen tuomioistuin.
- 32 (2) On totta, että elatusvelkojan asuinpaikan tuomioistuinten toimivallalla on elatusvelvoitteita koskevassa asetuksessakin tarkoitus ottaa huomioon erityissuojan antaminen elatusvelkojalle, jota tyypillisesti pidetään elatusvelvoitteita koskevan oikeudenkäynnin heikompana osapuolena (tuomio 18.12.2014, Sanders ja Huber, C-400/13 ja C-408/13, [– –], 28 kohta). Tämä ei ole kuitenkaan asetuksen N:o 4/2009 3 artiklan b alakohdan toimivaltasäännöksen ainoa tarkoitus. Elatusvelkojan asuinpaikan tuomioistuimen toimivalta on omiaan varmistamaan toimivaltaisen tuomioistuimen ja sovellettavan aineellisen oikeuden synkronoinnin. Toiseksi elatusvelkojan kotipaikan tuomioistuin voi läheisyyden takia parhaiten todeta, onko velkoja elatusavun tarpeessa, ja määrittää tarpeen laajuuden (ks. Jenardin selvitys EYVL C 59, 5.3.1979, s. 1 ja 25; tähän viitataan myös tuomiossa 18.12.2014, Sanders ja Huber, C-400/13 ja C-408/13, [– –] [alkup. s. 16] [– –], 34 kohta ja tuomiossa Farrell, C-295/95,

EU:C:1997:168, 24 kohta ja sitä seuraava kohta). Jos asetuksen säätäjän mielessä olisivat näitä muita tavoitteita säätäessä olleet vain merkityksettömät toissijaiset tavoitteet, jotka ainoastaan vahvistavat mahdollisen heikomman osapuolen suojelun muodostamaa varsinaista päätavoitetta, se olisi voinut säätää, että elatusvelkojan asuinpaikan tuomioistuin on toimivaltainen vain elatusapuun oikeutetun henkilön kanteiden yhteydessä. Säännöksen yksiselitteisen sanamuodon mukaan se on kuitenkin toimivaltainen riippumatta siitä, nostaako kanteen elatusvelkoja itse vai nostaako elatusvelvollinen kanteen häntä vastaan – esimerkiksi elatusvelvoitteen kieltävän (negatiivisen) vahvistuskanteen muodossa.

- 33 dd) Jaoston mielestä sen ensisijaisena pitämää oikeuskäsitystä tukee myös vertaileva silmäys lasten ja muiden perheenjäsenten elatusavun kansainvälisestä perinnästä 23.11.2007 tehtyyn Haagin yleissopimukseen (jäljempänä Haagin yleissopimus).
- 34 (1) Haagin yleissopimuksen 36 artiklan 1 kohdassa määrätään, että julkisyhteisöjä pidetään hakijoina oikeusavun yhteydessä vain päätöksen tunnustamisen ja täytäntöönpanon (yleissopimuksen 10 artiklan 1 kohdan a ja b alakohta) muttei päätöksen saamisen (10 artiklan 1 kohdan c alakohta) yhteydessä. Tästä seuraa, etteivät julkisyhteisöt voi elatusvelvollisen asuinpaikassa toteutetun pääasiamenettelyn aikana lähtökohtaisesti turvautua muiden sopimusvaltioiden keskusviranomaisten apuun. Tämä rajoitus vaikutti perustellulta Haagin yleissopimuksen laatimista koskeneiden keskustelujen yhteydessä, koska julkisyhteisöt saavat tyypillisesti omassa maassa päätöksiä – jotka sen jälkeen tunnustetaan ja panna täytäntöön [alkup. s. 17] toisessa sopimusvaltiossa (ks. A. Borrás ja J. Degeling ”Explanatory Report – on the Convention on the International Recovery of Child Support and Other Forms of Family Maintenance”, 591 kohta, julkaistu osoitteessa www.hcch.net). Jaoston käsityksen mukaan tästä ilmenee, että Haagin yleissopimusta koskevien neuvottelujen lähtökohtana on kuin luonnostaan ollut julkisyhteisöjen valta hakea oikeuden elatusapuun vahvistavan asiakirjan vahvistusta siirretyn oikeuden nojalla elatusvelkojan toimivaltaisessa tuomioistuimessa. Euroopan unioni osallistui Haagin yleissopimuksen laatimiseen. Senkin vuoksi vaikuttaa ilmeiseltä, että unionin lainsäätäjällä, joka loi asetuksen N:o 4/2009 64 artiklan 1 kohtaan sisällöltään olennaisesti Haagin yleissopimuksen 36 artiklan 1 kohtaa vastaavan säännöksen, saattoi olla samankaltaisia ajatuksia.
- 35 (2) Haagin yleissopimuksen 20 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan jossakin alkuperävaltiossa tehty päätös on tunnustettava ja pantava täytäntöön toisessa sopimusvaltiossa, jos velkojan asuinpaikka oli alkuperävaltiossa silloin, kun kanne nostettiin. Jos sopimusvaltio tekee tätä koskevia varauksia (yleissopimuksen 20 artiklan 2 kohta), sopimusvaltion on 20 artiklan 4 kohdan mukaan toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet päätöksen tekemiseksi velkojan hyväksi, jos velallisen asuinpaikka on kyseisessä valtiossa. Haagin yleissopimuksen 36 artiklan 1 kohdan mukaan, luettuna yhdessä 20 artiklan 4 kohdan kanssa, myös julkisyhteisöjä pidetään tässä yhteydessä elatusapupäätöksen saamisen yhteydessä poikkeuksellisesti ”velkojina”, niin että nekin voivat vaatia varauman tehneen

valtion viranomaisilta tukea (ks. A. Borräs ja J. Degeling, ”Explanatory Report on the Convention on the International [alkup. s. 18] Recovery of Child Support and Other Forms of Family Maintenance”, 590 kohta, julkaistu osoitteessa www.hcch.net). Tästä seuraa loogisena vastakohtaispäätelmänä, että Haagin yleissopimuksen allekirjoittajavaltiot – sikäli kuin ne eivät ole tehneet Haagin yleissopimuksen 20 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua varaumaa – ovat velvollisia tunnustamaan muissa sopimusvaltioissa tehdyt elatusvelvoitteita koskevat päätökset, jotka julkisyhteisöt ovat saaneet aikaan alkuperäisen elatusapuun oikeutetun henkilön asuinpaikassa.

- 36 Lasten ja muiden perheenjäsenten elatusavun kansainvälisestä perinnästä 23 päivänä marraskuuta 2007 tehdyn Haagin yleissopimuksen hyväksymisestä Euroopan unionin puolesta 9.6.2011 tehty neuvoston päätös (EUVL 192, 22.7.2011, s. 39–) ei sisällä julkisyhteisöjä koskevaa Haagin yleissopimuksen 20 artiklan 2 kohdan mukaista varaumaa, niin että Euroopan unionin jäsenvaltioiden tunnustamisvelvollisuus ulottuu myös 20 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettuihin muiden jäsenvaltioiden päätöksiin, jotka on tehty julkisyhteisöjen hyväksi pääasiamenettelyssä elatusvelkojan asuinpaikassa. Tästäkään syystä ei vaikuta järkevästä evätä Euroopan unionin julkisyhteisöiltä toimivaltaista tuomioistuinta elatusapuun oikeutetun henkilön asuinpaikassa. [alkup. s. 19]
- 37 3. Kokonaisuutena tarkasteltuna unionin tuomioistuimen tähänastisesta oikeuskäytännöstä ei sen sijaan voi yksiselitteisesti johtaa asetuksen N:o 4/2009 3 artiklan b alakohdan oikeaa tulkintaa. Tulkinnasta jää pikemminkin järkevä epäily.

[– –]